

Any XIV

Barcelona 14 de Mars de 1901

SETMANARI CATALA

10 CENTIMS lo número

Serpentina encantadora
 que va, dels cors robaJora,
 lo foch en ells encenent...
 Es serpentina y ahora
 de serpentina... es serpen.

AQUÍ Y ALLÀ

Entre las infinitas tonterías y sossas concepciones de 'ls periodistas madrilenys, que acostuman á confeccionar sos diaris á preu fet, á tall de pa de munició, 's troba de vegadas alguna nota amena y sugestiva que se 'n porta 'l cor del lector provinciá.

D' aquesta índole es un articlet del redactor de *El Imparcial* don Eduart Muñoz, lo qual he llegit ab verdadera delectació y del qual ne vull fer dos quartos á mos benévols lectors.

L' article tracta de la opera espanyola y després d' extendres en justas y atinadas consideracions, respecte als llibrets d' ópera de 'ls autors espanyols y extrangers comparats, després de fer notar que 'ls compositors italians, francesos y alemanys de la darrera fornada, no tenen rés qu' ensenyar (aquí de la ópera *Iris*) á molts de 'ls nostres, qual únich defecte per arribar á la celebritat universal es haver nascut en aquest recó de mon, diu que 'ls temps actuals son els més apropósit,—els únich potser—per implantar seriament la ópera espanyola.

Al efecte, explica que 'l mestre Chapí, d' acort ab l' empresari del teatro Espanyol, Sr. Berriatúa, ve donant voltas fa algún temps á un projecte de creació de Teatro Lirich Nacional, que s' instal·lará en un magnífich colisseu que 'l citat Berriatúa está construhint á Madrid, ab la intenció de inaugurar-lo lo próxim Novembre.

«Tot está calculat per lo mestre Chapi, — diu lo Sr. Muñoz — Ordre en lo treball; número d' ensajos; horas que cada artista, director y músich pot dedicar á son treball; número de funcions; duració de la temporada á Madrid, itinerari per provincias y luego per América durant la temporada d' istiu; estudi d' obras novas; càlcul de gastos... Tot, absolutament tot, está previst y comptat.

«Lo projecte de 'n Chapi —af geix—avans de ser exposat á cap empresa, fou sotmès á l' aprobació d' altres compositors entusiastas de nostra música; Bretón, Serrano, Brull, Vives, Manrique de Lara, Villa y Saco del Valle aculliren la idea ab noble afany. Literats ilustres com Dicenta, Guimerá, Ramos Carrión, Sinessi Delgado, Cavestany, els Quinteros y Fernández Shaw, van oferirse á escriure llibres y á aquestas horas ja tots treballan.

»Bretón y Cavestany, escrihuen ja la ópera *Farinelli*. Emili Serrano, fa la música á un llibre de Fernández Shaw. Saco del Valle ha triat la famosa *Gloria* de Pérez Galdós, á la qual dona forma escénica d' acort ab l' autor d' *Electra*, un literat com en Sinessi Delgado. Lo jove mestre Villa posa música á Ramón Lluís lletra de Dicenta. Lo mestre Brull té comensada la partitura de *Terra baixa* de Guimerá. Manrique de Lara escriu á un mateix temps la lletra y las solfas de *Rodrigo de Vivar*. Joseph Serrano está esperant lo llibre de una obra en tres actes dels xamosos Quinteros; Chapí ab en Ramos Carrión treballan activament per convertir en ópera la comedia de Calderón *Circe ó el mayor encanto amor* y en Vives, per fi, junt, ab en Fernández Shaw está treballant en l' arreglo de *El rey Lear* de Shakespeare.

»Nou d' aquestas óperas tindrán de quedar llestas en lo mes de Agost y quinze dias després, repartidas y en ensaig; de manera, qu' al comensar la temporada, podrá lluhir cada tres dias en lo cartell una obra nova.

»Lo mestre Villa estará al devant de la orquesta. Los mestres Guervós, Calleja y Barrera serán los mestres de coros y 'ls propis autors ensajarán sas obras respectivas».

L' objecte es comensar la temporada de ópera espanyola formalment y ab gran dalit, á fi de que resulti viable y 's trobi lo resultat, si no precisament en lo teatro de Madrid y en los de provincias, en los d' América, qu' es la terra de promissió del art espanyol y á fi de presentar en aquellas allunyadas escenas sería batalla á la ópera italiana, convertint aixis la música espanyola y sos intérprets en article d' exportació; exportació més productiva y més digna que 'ls toreros y toros, que fins ara hi havém exportat.

Aquesta reflexió última no es del escrit de 'n Muñoz que hi extractat; es meva, pero l' afegeixo porque al meu modo de veure, completa aquell y es l' aditament de la idea que l' escriptor madrileny — per por de impopularisarse sens dupte — no s' ha atrevit á formular per enter.

*
**

Al costat d' aquesta idea magnífica del mestre Chapí que, segons se veu pe 'ls datos que 'l senyor Muñoz nos dona, está en camí de ser viable y está en camí de obrir als poetas y músichs castellans las portas de la celebritat universal, se 'ns fa doblement sensible als fills d' aquesta terra, l' anémica vida y lo migradet resultat del nostre Teatro Lirich, d' aquest Teatro Lirich del Tivoli, tan combatut per las intransigencias de 'ls uns, las malavolentas y envejas de 'ls altres y la poca direcció de 'ls de més enllá.

En lo Teatro Lirich Nacional, tal com 'ns lo presenta l' articulista del diari madrileny, 's va á fer obra de Patria ahora que obra de Art. Autors y músichs, ab nobilíssima emulació, van enardits y actius á la conquista de la gloria, y lo que val més, á la conquista de l' América llatina per l' art espanyol.

Aquí .. ¡vergonya fa 'l dirho! Aquí 'ns hem entretingut en lluytas bissantinas. Devant de las envejas de botigueret, devant de las vanitats puerils, devant de las *sebas* intransigents, hem olvidat la trascendencia artística y patriótica del ensaig, havém engendrat antagonismes suicidas y havém ferit de mort una institució que per interés de tots deviam procurar fós duradera y potent.

Teniam la nostra América á Valencia, Balears y Rosselló; teniam un camp d' operacions magnífich en los cinch millóns d' habitants de rassa catalana y ni sols hem surtit del carrer de casa... ¡Prou farém si logrem passar á la plassetta d' enfront!

¡Renaixensa. Diari de Catalunya, Joventut, empresa del Teatro Liric, etc., etc. los que 'us heu barallat com á gossos rabiosos posposant l' Art y la Patria, devant de vostras rancunias y envejas particulars!... ¿Es cert qu' estimeu á Catalunya?... Vosaltres diréu que sí, pero jo us dich qu' es mentida.

RAMON BERENGUER

LA CAYGUDA!

(Confessions d'una «corrida»)

XI

(CONTINUACIÓ)

—¡Visca, si, la llibertat!—
cridí ferma y resoluta
al véurem sola y perduda
sens ningú que 'm fes costat.

Era á la flor de la edat...
Sense pare que 'm reptés,
ni fill que l' acció 'm lligués,
ni marit, promés ni ayman,
desde aquell dia endevant,
vaig riurem del mon en pes!

Per l' amor, vaig ser joguina
d' un home fals y traydor
y va portarme l' amor
la venjansa més divina...

Fresca, jove, guapa y fina,
de figura engrescadora,
desde aquell punt y aquella hora
vaig comensar á fer mal,
sent terrible *horisontal*
de 'ls homes devoradora!

La llista dels que hi deixat
¡pobres! ab la pell y 'ls ossos;
la munió de 'ls peixos grossos
qu' ab gran trassa hi *liquidat*;
la colla de 'ls qu' han gastat
en mos brassos sa riquesa,
't causaria ferosa...
¡Tinch, Mercé, fama terrible
de sirena irresistible
per mon art y ma bellesa!

Y, ¡quant bé m' hi revenjat
ab tots, d' aquell vil Arthur
que va ser qui ab son cor dur
causá ma infelicitat!

Aquell que m' hi proposat,
may resistirme ha pogut,
l' hi fletxat quan m' ha plagut
ab mos ulls, que son imáns,
y ab lo vesch de 'ls meus encants
li he prés fortuna y salut

Fins l' Arthur, aquell mateix
que fou mon primer amor
ha pagat mon deshonor
y sas culpas, ab escreix...

...Vingué á mi contantme un feix
de historias y tot contrit...

(En rigor embadalit
per ser la «dona del dia,»
gracias á certa follia
que vaig tení ab cert marit)

Vingué donchs, y...-¡Ara es la meva!
(vaig pensar) .. ¡Paga 'l que deus!
y posí en los besos meus
tot l' art d' una filla d' Eva...
Ell va caure'hi y sens treva
boig, desconcertat, sens nort
derrotxá per mi rius d' or ..
Quan no 'n tingué, sens pietat
vaig treurel... —¡Vésten malvat
á buscar nostre fill mort!

Després ¡visca l' alegria!...
Com una cosa sens nom,
als capritxos de tothom
m' he venut de nit y dia.

Perdut lo fré, sense guia,
avuy en mitj la opulencia,
demá morta d' indigencia
he navegat en tots mars
ofegant los meus pesars
y enterbolint ma conciencia.

Que soch un flagell social,
diuhen. ¡Que perdo al jovent!
Mes, ¿quin cas va fer la gent
quan jo caigui, del meu mal?
¿Va haver'hi enloch un mortal
que 's planyés del meu destí?...
Y á n' aquell home rui
que maquiná mon afront,
¿quin cástich li doná 'l mon? ..
A n' ell cap... ¡Tot fou per mí!

Molt be!... Donchs ab igual dret
que l' mon á mí va tractarme,
tinch jo lo dret de venjarme
ab tots, de lo qu' un m' ha fet;
...Surto al carrer, faig l' ullet
al que veig més escayent,
'ns casém... ¡exactament
tal com á mí 'm van casá!
y un cop *reventat*... ¡Oydá!
¡Cap al carrer falta gent!

Y al seu detrás, ja un de nou
pren tanda y molts altres més
que deixan vida y dinés
entre 'ls plechs de mon llit tou.

Varen ferme aná en renou
quan tot just mos ulls obría...
¡No 's queixin, donchs, si algun dia
la pilota 'ls hi he tornat!
¡Que ho pagui la societat
ja que á mí no 'm protegía!

Eixa es ma vida Mercé;
eixa va ser ma cayguda
y aixís soch: una perduda
que no reconeix cap fré.

Ja sé que la «gent de bé»
'm tracta ab escarafalls
y 'm posa als peus de 'ls caballs
y 'm diu... «una desgraciada»
Pro consti; á la gent honrada
¡la envio á fer... ventalls,

¡Gent honrada!... ¡Quin cinisme!
Que 'm preguntin á mi ahont es
la decantada honradés
de 'ls qu' usan aquest modisme.
¡Gent honrada que 's descrisma
dient que soch una... tal,
¡que soch un geni del mal!
y luego á tall de gosset
se 'n vé á trobarme en secret
pidolantme un bés sensual!

Tu no ets com ells, no Mercé;
tu, Mercé, 'm perdonarás
y per ma falta tindrás
una disculpa. ¡Ho s: bé!
Si una llágrima jo sé
que t' han arrancat mas penas,
com allavors qu' eram nenas,
causarás molta alegría
á una amiga, que daría
per tu, la sanch de sas venas.»

M. RIUSECH.

(SEGUIRÁ)

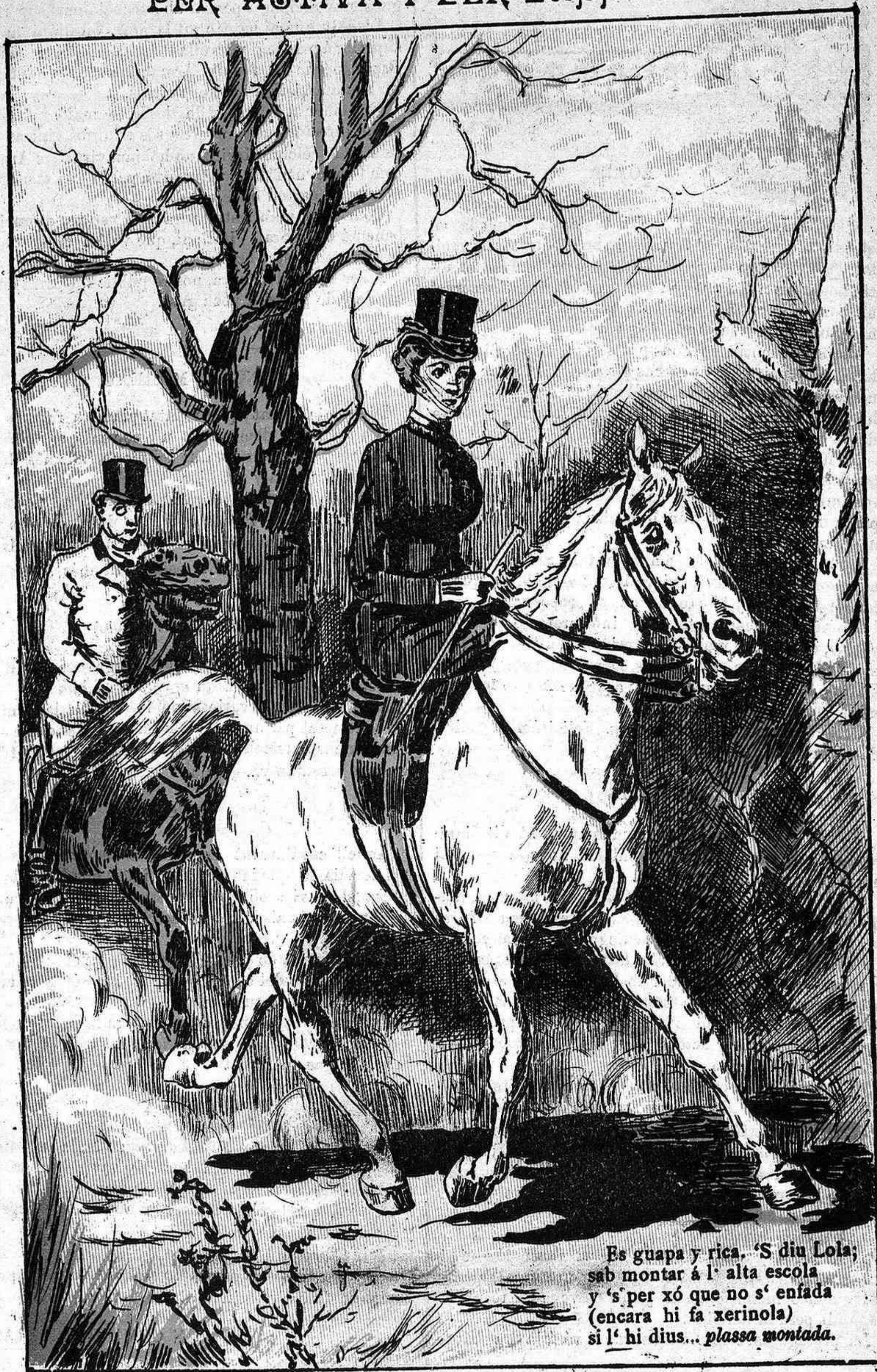

EL PALLASO MORET

—Aqui ho tens, poble il·lustrat:
l' espectacle ha comensat.

LA TOMASA
PER ACTIVA Y PER PASSIVA

Es guapa y rica. 'S diu Lola;
sab montar á l' alta escola
y 's per xó que no s' enfada
(encara hi fa xerinola)
si l' hi dius... *plassa montada.*

ROMEA

Que 'n Joseph M.ª Pous hi te la má trencada en qüestió d' arreglos del francés, ja ho ha demostrat moltas vegadas; pero ab aquet *Viaje urgent* que ha fet ultimament se n' ha anat en tren exprés al destí reservat als bons *vaudevillistas* catalans que no amagan la cara ni 'l nom darrera la careta dels plagis.

Per aquet motiu en Pous pot servir de mirall ahont haurian de mirarshi 'ls eterns plagiaris; puig que sense necessitat d' apropiarse produccions extrangeras, s' ha guanyat fama y profit en lo teatro, lo qual no deixa de ser ben *original*.

La última comedia d' ell estrenada, té tots 'ls defectes francosos ab las corresponents lleugeresas é inverossimilituts del género. En 'cambi, te situacions que, per lo molt cómicas y ben buscadas, pot perdonarselhi sa falsetat.

L' autor del arreglo, empedrant de xistes la obra, consegueix de sobras fer riure á gust al públich, qu' es lo que aquet vol y lo que 'n Pous se proposa.

Els actors encarregats de la interpretació de *Viaje urgent*, estigueren molt bé del primer al últim, sobre tot en Capdevila, com en totas las comedias; porque si val á dirho, la actual companyia d' aquet teatro es més cómica que dramática.

D' aplausos no 'n vulguin més. Felicitém al amich Pous per lo nou exit obtingut.

NOVETATS

Ab lo variat repertori que dona la eminent Vitaliani, resulta increible que nostre públich no correspongui als esforços que fá dita artista.

A *La moglie bella* ha seguit *Cavalleria rusticana*, á aquesta *La signora dalle camellie*, venint després *Il romanzo di un giovane povero*, (coneguda en espanyol per *La novela de la vida*), després *La locandiera* y per ahir estava anunciat son benefici ab *Frou-Frou*, que per lo talent que 'ns ha demostrat possehir dita artista no duptém debia brillarhi d' un modo notable, principalment en sos últims actes, que son los de proba en la esmentada producció.

La moglie bella, es un *vaudeville* que te molts punts de semblansa ab *El director general* que lo Sr. Thuillier 'ns representá l' istiu passat.

En *Cavalleria rusticana*, dongué mostrás la Sra. Vitaliani de son talent ja que desempenyá la «Santuzza» ab tota la forsa dramática que dit personatge requereix.

L' éxit de la setmana ha sigut ab *La signora dalle camellie*, obra que figura en lo repertori de totas las grans actrius y que per lo tant ab la execució que hi dona cada artista que l' exécuta, hi entran comparacions mes ó menos odiosas y que de vegadas resultan de profit pera la mateixa.

La protagonista de *La signora*, li vá á la Sra. Vita-

tiani tan *clavada* que duptém que son autor Dumas, pogués may arribar á pensar ab execució mes superior.

L' éxit que hi ha tingut la Sra. Vitaliani ha sigut superior á tot elogi y ab ella l' compartí ab justicia lo Sr. Rizzotto que 'ns feu un Armando com de molts anys no habíam vist en nostres teatros.

En honor á la vritat, de desde lo malograt Ceresa, galan director que compartía sos triunfos vint anys enera ab la célebre Marini, no habíam vist altre Armando com lo que 'ns fá lo Sr. Rizzotto, per lo que s' ha fet un nom y un cartell envejables.

Com hem manifestat, pera ahir estava anunciat lo benefici de la Sra. Vitaliani, que volém creurer que lo teatro haurá estat brillant.

A ser d' altra manera, nostre públich pecaría de descortés y de possehir poch gust.

*
**

CONCERT MOREAU

Diumenje passat aquet reputat pianista francés dongué un concert demostrant un cop més sas notables facultats y complert domini del piano, además de nna pulsació vigorosa y peculiar.

Sigué objecte de una ovació en la *Rapsodie* n.º 11 y *La legende de S. Francois de Paul* de Liszt y las *Tristesse* y *Esquisse*, composicions de n Moreau mateix.

La concurrencia que hi assistí, fou més selecta que numerosa.

CATALUNYA (E' Jorado)

Mangas verdes de Delgado y Torregrosa es altra sarsueleta de las que resultan *ni chicha ni limoná*.

A fi de dar major varietat en lo cartell, la Empresa ha contractat per un reduhit número de funcions á uns excéntrichs musicals que per lo gastat de son treball no mes passarán y... gracias

TIVOLI

Aquell espatarrant éxit de *Los primeros freis* en lo primer dia, ha quedat tan amotiguat que hasta la Empresa s' ha vist obligada á retirar la obra del cartell, donant cabuda als melodramas *El jorobado* y *La portera de la fábrica*.

Valia la pena de que l' éxit no hagués sigut tan exagerat en lo dia del estreno y se n' hagués guardat un xich pera los dias successius.

Pera la setmana entrant se prepara la *reprisse* de l' espectacle sacre *Jesus de Nazareth* ab decorat nou dels Srs Moragas y Alarma

GRAN-VIA

Res de nou, ja que *Juicio oral* que debia estrenarse dissapte passat, á última hora se va presentar un a contra-ordre denegant lo permís d' estreno.

¡Y aixó que la Empresa tenia autorisació especial y manuscrita dels autors!

¡Quina formalitat!

Se 'ns ha dit que l' assumpto está *sub judice* y que se demanna danys y perjudicis. Ben fet.

UN CÓMICH RETIRAT.

A una noya com n' hi ha moltes

Me 'n recordo ben bé, Pauleta hermosa.
 Tenias divuyt anys
 y ni 'l rey á ne tú t' era bon mosso.
 ¡De pardalets, si 'n duyas en lo cap!
 Miravas alt, molt alt, l' orgull te treya
 de test, y ho tinch que dir;
 ¿Qui erats tú en resum? Una de tantas.
 Boniqueta, aixó sí, com n' hi han á míls.
 Mes ¿qué? De qualitats, ¿quinas tenias
 pera ferte ab anhel
 estimar d' algún home que fos home?
 Sols tenias defectes y res més.
 Vanitat, presumció, fatuitat nécia
 sols se notava en tú;
 lo que feya que 'ls joves que 't tractaban
 diguessin: Passiho bé; ¡t' hi vist de lluny!
 De cusi, no 'n sabias ni sisquera
 per' surtir del afront
 de donarte á surgi las tevas mitjas
 ni saber posá uns culs á uns pantalóns.
 De planxá, no 'n parlém. La planxadora
 ab tú hi guanya un Perú,
 Sols per' planxarte enagus, cells y ermillas
 los comptes ascendeixen qu' es un gust.
 Si en l' administració hi passém revista
 tindrém de plegá 'l ram.
 Tret lo qu' en polvos y potingas gastas
 no 't quedan ni sis rals per comprar pa.
 Y aixó, sense comptar qu' ets llaminera,
 qu' ets deixada ab excés;
 que no fas may dissapte, y que la roba
 te la rentan, quan ja s' hi fan bolets.
 Que la pentinadora t' arruina;
 que no 't sabs fer ni un cos;
 que 'l sabater t' empayta y la tendera,
 y qu' estás ja d' inglesos fins al coll.
 Que no sabs coure un' olla de mongetas,
 qu' ets un *mort* dels del hú.
 y, en fi, que ab lo llart qu' als sotas portas
 s' hi pot cuynar ben bé, ben bé un any just.

Calcula, donchs, si un home que s' estimi
 y tingui l cervell clar
 te portará á un altá á ferte sa esposa
 per renegar de tú, de Deu y 'ls sants.
 Pro tú tens un bon tipo, ets salamera
 y tens bastant talent
 y uns ulls que Deu n' hi dó, y no t' amilanas.
 ¡Tú 'l que vols pescá un home de diners!
 Veurém si 'l pescarás. Ja 'n tens vint, nena,
 y dels homes d' aqui
 el més tonto de tots es bó per bisbe.
 ¡N' es tant dols tirá l' am y dir: ja 't tinch!
 Pro tú n' has tirat molts d' ams, y no pescas;
 no se 't menjan l' esqué...
 y tinch pór qu' á la fi 't quedis per tía
 ó serveixis d' imatge als monuments.
 Sé que t' han donat *potá* dos toreros,
 un fabricant d' embuts,
 y un tísich que 't portava á menjá ostras,
 que parla pàlpissot y es bastant ruch.
 Qu' has tingut relacions mitj clandestinas
 ab un que fa ayguardents.
 Y ara, actualment, crech jo que fas la mona
 ab un militar guapo y bastant llest.
 Per cert qu' hi sapigut, y me 'n alegro,
 qu' aquest brau militar
 te tants diners com jo; pro es de la broma
 y li agrada aná á fora á fer brenárs.
 S' enten pagant un altre, y si bé 's mira
 no pensa malament.
 Un hi disfruta molt anant á fora
 pagant ab la butxaca dels demés.
 Total: que 'l militar ab molta gracia
 se us va bèn rifá á tots;
 se va atipar y...etcetra, etcetra, etcetra;
 y un germá teu va carregá ab lo *mort*.
 Jo no sé qui es que diu, que cada día
 's lleva un infelís
 A ton germá l' hi va tocar la tanda...
 ¡Torneuhi tot sovint al Cap del Riul!

FRANCISCO SISA,

SECCIO TELEGRAFICA

(Servey particular adelantat — pe 'l *fil especial* de
 LA TOMASA—qu' encare ningú may no li ha trencat)

ATENEU BARCELONÉS. —10, á las 22 tocadas—
 Acabo de donar una conferencia interessantissima sobre
 «Els monuments de Barcelona en lo sigle XIX» Hi
 parlat de tots los desaparecuts, desde 'l Jardí del Ge-
 neral fins al meu venerable barret de cinch pisos, origen
 de la meva popularitat. al parlar del últim *monument*,
 hi arrancat llágrimas al auditori. Ho posaré á la *Publi*
 FIGA SOLA.

PLASSA SANTA ANA. —17, á l' hora de contar di-
 nés- Hi trobat una mína d' or, que ni las del Trاسبals.
 Vench gasómetros á cents— y carburo á toneladas,—
 Aixó son fabas contadas— M' estich fent rich per mo-
 ments.

NOGUERA.

LA PERDIU. —13, á l' hora d' aixuguemse y tor-
 nem'hi— Ja s' ha acabat lo *diari*. Desd' avuy torném á
 tenir *veu*... Sols 'ns falta 'l *bot*... Encara que si aquest
 fos de vi en *Xirigotas* no 'ns deixaría viure. Haventnos
 aixecat lo suspensori hem fet una prometensa. Celebra-
 rém un bon apat als Quatre Gats y anirém á deixá 'ls
 resultats á Madrid; á n' aquell *Madrid* que tan sulfura
 á la *Patria*.

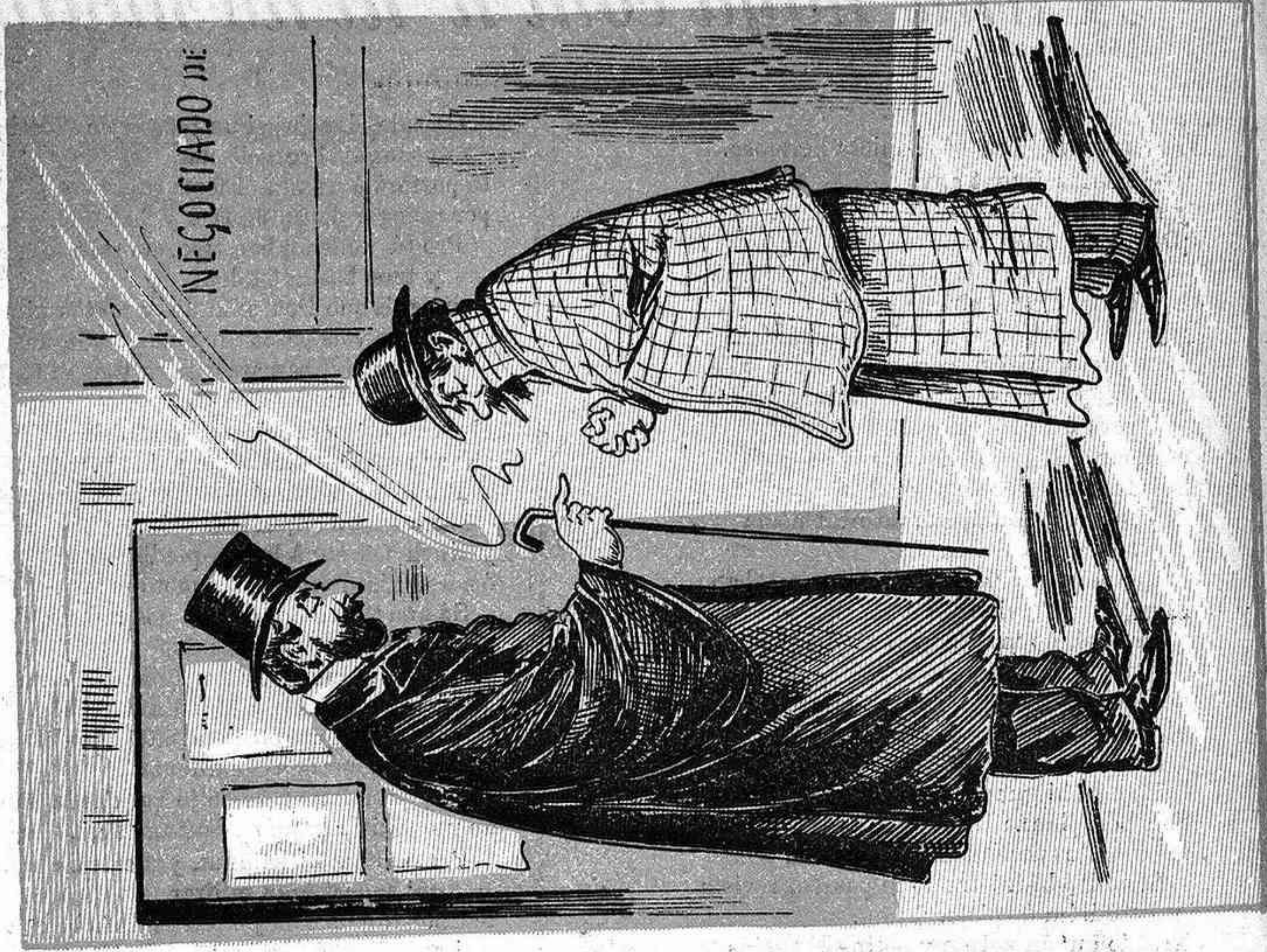
K. SELLAS.

PENYARANDA. —12, á l' hora de 'ls *fútris*.— *Soy*
un hombre que estoy desesperado - Soy un hombre que
trago mucha hiel. ¡Aixó es horrible, asquerós, indignel!
 ¿Ahont s' es vist posar lo nom de «Madrid» á un lloch
 tan *reservat*? Que diguin «l' escut de Barcelona» á un
 cert *tap* no hi trovo taps... Pero ¡ah señores! *El nombre*
sagrado, intangible, de la villa del 2 de Mayo arrastrado
porel lodo ¡...Aixó 'm subleva!... Demá no pago á ningú.

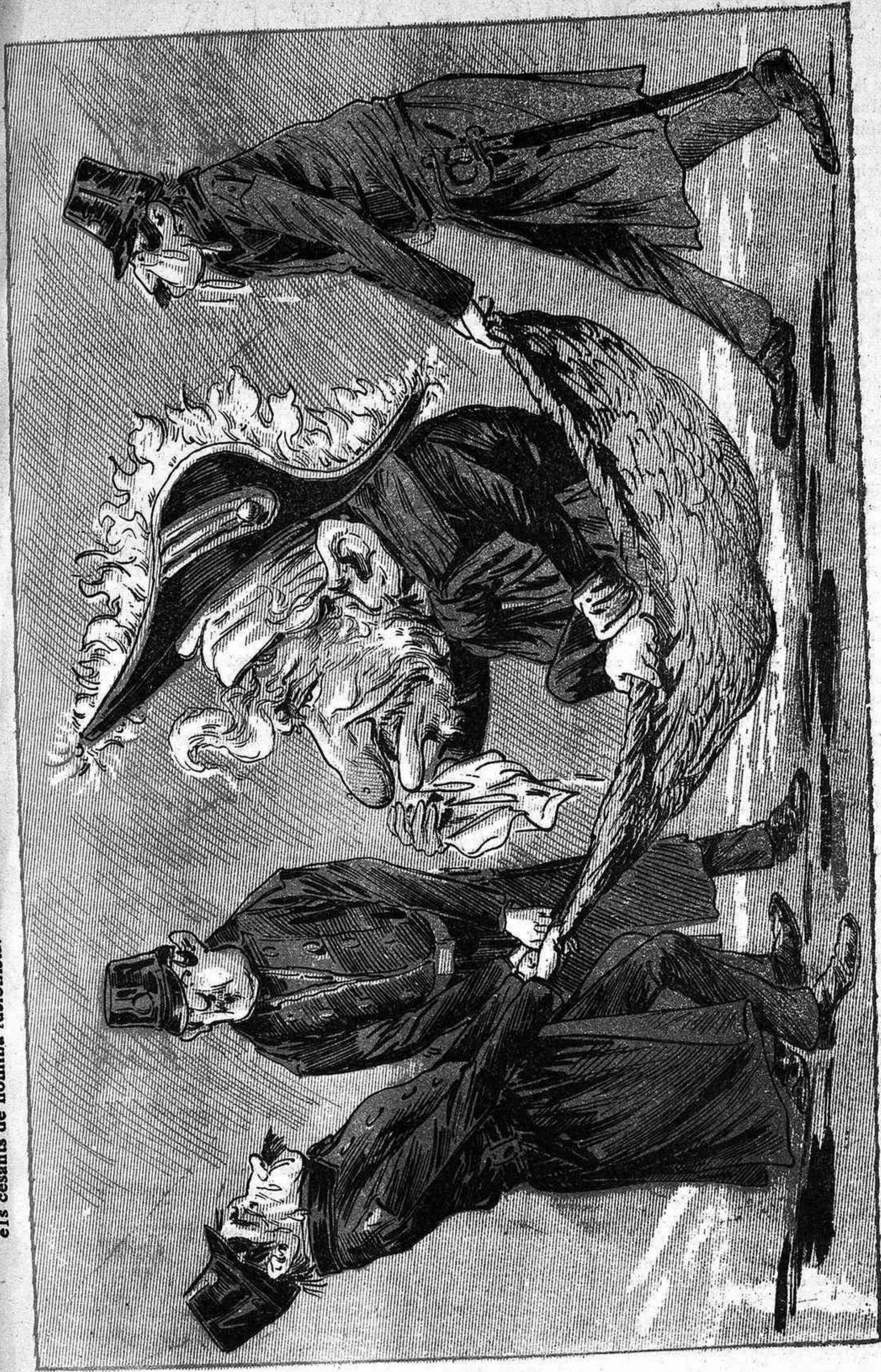
NO,

L'augment al preu de la salut ab dentelladas d'alegría famolencá, tots els cesants de nómina fusionista.

— En cambi, ja s'ab lo que 'ns toca, Sr. Frenillo! — Prou, senyor Virollas, els nostres han ceigut que 'l de prepararnos per la trista eventualitat.

Desgraciadament pels que riuen, aixó durará poch. ¡Vegin de quina manera mes arrastrada han de ser trasladadas las palleringas del pobre jayo, cada vegada que hi ha Consell de ministres

BIBLIOGRAFIA

Per honrar la memòria de son preclar fundador, la Biblioteca Museo Balaguer de Vilanova y Geltrú ha publicat un número extraordinari de son Butlletí, haventnos favoregut ab l'envio d'un exemplar, que sincerament agraïm.

Resulta una publicació curiosíssima y que dona perfecta idea de la valúia del eminent poeta Don Víctor Balaguer. Allí, rendint homenatge al mestre, s'hi congregan totes las literaturas europeas sabies y escriptors de tots 'ls països recordan lo geni de Balaguer y son gran cor. Basti dir que hi ha treballs literaris en tots los llenguatjes que 's parlan á Europa, desde 'l suech al polach y desde 'l inglés al dialecte siciliá. D' Espanya hi figuren totes las parlas regionals.

Al final, hi ha una curiosa relació de totes las obras produhidas pe 'l *Trovador de Monserrat*, las que passen de 200 conegudas, moltes d' ellas compostas de varios volúms.

Lo tribut qu'ha dedicat lo Museo Biblioteca á son inolvidable fundador, és un treball esquisit y curiosíssim, digne de 'l patrici genial á qui va dedicat.

Per donar una idea de la diversitat de firmes y de llengües, que campejan en lo citat aplech, basti sapiguer que conté treballs en vers y prosa de Marius André, provensal; Feu Theodore Aubanel, provensal; L. de Berluc-Perussis, provensal; Goran Bjorkmam, suech, Francisco de Bofarull y Sans, Arnald Bonaventura, italiá; Eudald Canibell, Joseph Cardona, Leonce Cazaubon, francés; Edward Spencer Dodgson, euskar; Joan Fastenrath, alemany; Antoni Garcia Llansó, Joseph Güell y Mercader, doctor Huszár Vilmos, húngar; J. L. Lapuya, Edward Lindforss, suech; Achille Maffre de Baugé, francés; Apeles Mestres, Achille Millien, francés; Frederich Mistral, provensal; el comte de las Navas, Narcís Oller, Pierre Paris, francés; Felip Pedrell, W. Piskoreki, rus; Eduard Pondal, gallego; B. Pons y Fábregas, Commendatore E. Portal, italiá; Manel Reina, L. Rouvière, J. S. B., A. Sanchez Pérez, Louis de Sarran d' Allard, francés; F. Soto y Calvo, Regina de Szymońska André polach; Ambroise Tardieu, francés; Guillem A. Tell y Lafont, el doctor Thebussem, Joan Tomás y Biscamps, Pere A. Torres, baró de Tourtoulon, francés; F. Ubach y Vinyeta, Jacinto Verdaguer, y Arthur Vnardell.

Aixó en quant al número de firmes.

En quant á la valúia de 'ls treballs insertats, á continuació reproduhim dos composicions extretas al atzar que donan una idea del fondo sentiment que inspira 'l volúm.

* *

Passaba 'l gran Conde per un poblet de mala mort, y al presentarse al arcalde, encarregat de ferli una arenga, li digué:

—Senyor, prou podria pronunciarvos un discurs d' hora y mitja, pero 'l suprimiré si prometéu conseguir pera 'l poble la dispensa del pago de la contribució de guerra.

—Concedit desd' are, respongué satisfet aquell gran diplomátich.

¿Qu' es mort? Y ¿que sab la gent de tota Espanya qu' ho diu?
Qui digui qu' es mort, no ho sent...
Encara es viu, com es viu
lo sol que llú al firmament.

Morir deixant lo recort
qu' á tot lo món ha deixat
no es morir ni está enterrat;
quan un s' ha mort, es qu' es mort
per tota 'l eternitat.

Y ell viurá, mentres qu' arrel
tingui la roca á la serra
y en lo infinit un estel
y rodi en l' espay la terra
y 'l mar sigui espill del cel.

¿Que no 'l veurém! Y ¿qué hi fa?
¿Del qu' es viu hem de duptar,
perque no estem aprop séu.
¿Hi ha algú que pugui negar
que Deu invisible es Deu?

Mentres que món sigui món
y hagi un sol home agraït,
no darém may al olvit
ni 'ls raigs de llum del séu front
ni 'ls glops de sanch del séu pit.

Per que visqui eternament
li dará vida tothom;
nosaltres, agraïment;
Catalunya, sentiment;
l' Art y la Historia, renom.

Y, si per cas, ho duptés
algú, que fassi una prova;
cridi: «¡Don Victor! ¿Hont es?
Y sentirá «A Vilanova,
per' no moureme n may més.»

Y es natural qu' aquí estiga,
perque á estar hi tot l' obliga:
la *Fe* del vell Trovador,
la *Patria* y sa dolsa amiga
que, fins morta, li té *Amor*.

PERE A. TORRES.

Ton cant oh Trovador de Monserrat,
al esclatar al cim d'exa montanya,
lo cant del gall va ser
que desvetllá la musa catalana.

JACINTO VERDAGUER.

La corrida de toros - novillos que diumenje passat se dongué en la Plassa vella (Barceloneta), demostrá un cop més lo bon tacte de la Empresa, ja que lo bestia fou sumament escullit donant molt joch en totes las sorts.

Los espasas *Morenito de Algeciras* y *Chufero*, emportant sen al públich.

Pera diumenje próxim s' anuncia corrida extraordinaria ab novillos de la ganaderia andalusa de Salas (nova entre nosaltres) ab los espasas *Morenito*, *Chufero* y *Gallito* (fill del célebre *Gallito* de memorable recort pe' ls aficionats).

POT-POURRI

—(Bon tipo si jo 'l pèsqués.)

—(Bona pell per una arcoba.)

—(¡Me sembla que l' hi fletxat!)

—(¡Me sembla que es peix al cove!)

“UN INGLÉS A POMPEYA” (1)

(ACABAMENT)

Al poch rato retorná 'l *lazarone* ab un inválit que no hi veyá de cap ull, guiat per un gós que coneixia á Pompeya com si fós á casa séva.

Després de visitar tots plegats la ferrería, lo forn y la casa de Fortunata, tornaren á la de Salusti, ahont l' inglés acabá de copiar aquell *fresch* y pogué treure altras cópias.

Arriváren á un lloch ahont s' hi estaban fent excavacions. Els operaris havian descobert petits bustos, estatuetas, bronzos y curiositats de tots géneros que depositaban en una caseta d' aprop. Entrá l' inglés á la caseta y s' enamorá d' un sátyr de pam y mitj.

— ¡Oh, *yés!* exclamá, vull posehir aquet sátyr, costi lo que costi

— ¡Oh, cá! respongué 'l guía; lo rey de Nápoli no 'l vol vendre per cap diner.

— ¿Es dir qu' es imposible adquirirlo?..

Tant com imposible, no: ¿vol creure'm?...
Róbil.

¡Magnífich! Siguent cego l' inválit... ¡téns rahó! Aquí téns un altre duro...

— Pró vagi alerta; perquè 'l gós té unas dents molt esmoladas y se li tirarà al demunt aixís que toqui rés.

— ¡Aixó ray!... compraré 'l gós y 'l mataré.

— Será milló un altre cosa; lloguí un inválit coix. agafi allavoras la figura y fugim corrent.

Aquesta nova proposició del pillet engrescá tant al inglés que li doná tres duros més y l' enviá á buscar al coix inválit.

Tant bon punt arrivá aquet, ab sas dugas camas de fusta, vá despedir al cego donantli una bona propina.

Lo únich que faltaba veure era 'l teatro y 'l temple de Isis. Després d' examinarlos l' inglés, vá dir fent l' indiferent, que desitjaba torná á veure la casa de las excavacions. L' inválit sense cap reparo 'ls hi vá guiar, y venen entrar al dipósit de las curiositats colocadas en uns prestatjes apropósit. Mentres l' inglés feya veure que examinaba tots 'ls objectes ab admiració, lo trinxe ray s' entretingué á lligar un cordill travesat á la porta á dos pams de terra. Un cop llest d' aquesta feyna vá fer l' ullet al mister, qui s' apoderá de la estatueta que volia, se la ficá á la butxaca, deixant estupefacte al pobre coix inválit, saltá la corda, y, seguit del pillet, fugí corrent á no poguer més. Eixiren per la porta Stabiana dret al camí de Salerno; allí llogaren un cotxe y al arribar á la via dels Sepulcres 'ls estava aguardant l' altre cotxe que deixáren d' anada.

Dugas horas després arriváben á la Torre del Greco y una hora més tart ja eran dins de Nápoli.

En quant al infelís inválit de las camas de fusta, volgué perseguirlos provant de traspasar lo malehit cordill travesser, pero no pogué de cap manera. Intentá deslligarlo inútilment, perquè aquell bordegás napolitá l' havia nuat tan fort que... ¡ni 'l nú gordiá! No poguent desferlo, aquell veterano, imitant á Alexandre Magne que lo que no podia desfer ho tallaba, desenvayná 'l sabre rovellat que duya y...

encare estaba serrant lo cordill, quan l' inglés y 'l séu marréch company ja estaban á la fonda.

Aquella mateixa tarde s' embarca 'l poca-vergonya d' Inglaterra en direcció á son país y 'l *lazarone* aná á reunir-se ab sos amichs de platja, fent dringar 'ls naps que aquell li havia regalat per sa fetxoria.

De modo que l' inglés de referencia, ab dotse horas de permanencia á Nápoli, havia fet las tres cosas qu' están més rigurosament prohibidas á la terra dels macarrons;

Parlar mal del rey, copiar *frescos* y endurse'n estatuas de Pompeya.

Més, consti que no ho lográ lo diner del potentat, sino l' ingeni de la miseria.

PEPET DEL CARRIL

Campanadas

Molt tart es ja per parlarne, tota vegada que han transcorregut una porció de dias desde 'l fet d' autos; pero en fi; es alló que dihuen; *más vale tarde que nunca*. Culpis de aquesta demora al *paperet* tarrassench que s' ha ficat ab nosaltres, ja que no ha tingut l' amabilitat d' enviarnos un recadet d' atenció y nosaltres ¡infelissos! ni sisquera sospitavam que al mon existia una «Comarca del Vallés» de paper. No més coneixiam la comarca del Vallés geográfica, la patria de tan bonas mossas y de tan laboriosos obrers.

Aném al gra. Per' Carnestoltas circulá profusament en la industrial ciutat de Tarrassa, una fulla humorística en vers y adornada ab ninots, sense peu de imprenta, la que tractant en broma alguns assumptos locals, sembla que feu enfurismar á algú que allí exerceix un càrrech públich, lo més important de la localitat.

Donchs bé; aquest senyor, treyant foch pe 'ls caixals y sense encomenarse á Deu ni al diable ¿quina 'n fa?... Agafa al seu *organillo de cambra* —*La Comarca del Vallés*— y li fa dir que la fulla clandestina ha surtit de LA TOMASA, porque son dibuix s' assembla als nostres y porque son tipo de lletra es idéntich al usat en nostre setmanari.

Es á dir, que l' autoritat aludida, ó 'l seu *organillo*, després de mirars'ho y remirars'ho ab las ullera de batre colocadas, no tingueren inconvenient en atribuirnos lo poch envejable paper de 'ls que tiran la pedra y amagan la má y vingueren á denunciar la nostra impremta com una impremta clandestina.

Donchs bé; si ab tot demostran tanta perspiciacia com en la questió de marras, bonicas autoritats gastan los tarrassenchs y bonica informació los hi donan sos periodichs.

La fulla titulada *Carnestoltas de Tarrassa* qu' havém tingut ocasió de veurer,—gracias á un amich d' aquella població—no ha surtit may de ls tallers de LA TOMASA, ni lo qu' es més, may podria surtirne, porque aquells *tipos* no 'ls tenim. Lo carácter de la lletra es (en termes tipogrífichs) *rodó antich*, mentres lo nostre es *elzeviria modern*. En quant al dibuixant *Monjeta*, no 'l coneixém... No sabém més *Monjeta* que lo del *Ciero*, y las que *fan* (en plural) las autoritats desprestigiadas.

Per lo que toca á *La Comarca del Vallés* li dirém que protestém enérgicament de la seva afirmació y qu' esperém la rectificació á la major brevetat.

Es inútil que pretengui escudarse en la coletilla *Según opinión de muchos...* Ja sabém los que fem periodichs, lo qu' aixó significa. De lo contrari, nosaltres també li contarem á *La Comarca* y á la *ánima que l' aguanta* lo que en *opinión de muchos* no ha d' agradarlos gayre.

(1) Végin lo número anterior

En Balart ha dimitit la direcció del Teatro Espanyol de Madrid.

Relacionant' ho ab aquesta dimissió, diu *La Revista Blancu* y nosaltres ho traduhim.

«Una notícia interessant pera 'ls obrers madrilenys y »fins pera 'ls autors dramàtics. La empresa del teatro »Espanyol ha acceptat la traducció de «Gent de vidre» contra »l parer del director senyor Balart, qui, per no sancionar »ab sa presència tal atentat contra l' art, ha deixat la di- »recció artística d' aquell teatro. 'S tracta d' una diatriba »contra 'ls obrers socialistas y conscients. L' obra no te »cap condició artística; los personatjes se mohuen perque »al autor li dona la gana. Pero s' ha pagat bé y los empre- »ssaris no fan distinció entre *Electra* qu' ompla la taqui- »lla ab los diners del públich y *Gent de vidre* que l' ompla »ab las subvencions en forma de abonos simulats»

Fins aquí «*La Revista Blanca*». Ara dugas paraulas pel nostre compte.

Lo senyor Balart ha deixat la direcció del teatro Espanyol de Madrid perque al fi s' ha convensut de qu' era un zero á la esquerra en aquella casa y perque una cosa es ser un gran poeta, y un' altra cosa es no sapiguer imposarse als cómichs. Lo sapiguer fer versos esculturals no vol dir que se dirigeixi bé una companyia.

En segon lloch, lo senyor Rovira y Serra no ha subvencionat á la empresa del Espanyol, perque ó molt 'ns equivoquem ó no está en disposició de conjugar lo verb subrallat, més que en passiva.

En tercer lloch, *Gent de vidre* está de sobras demostrat que no va contra 'ls obrers per socialistas y conscients que siguin, sino contra 'ls que á las costellas de 'ls obrers viuen, embabecantlos ab tirallongas d' eloquents discursos y florida prosa.

Se coneix que per *La Revista Blanca* ja ha picat lo reoyo. Li deuen haver escrit desd' aquí á lo que tira l' obra, y es natural, posa l' unguent avans que 'l mal hi sigui.

Com qu' al fi y al cap la redacció de *La Revista* es un agregat d' *Antuans*, s' explica que ja desbarrin avans de que vingui la pedregada.

✱

L' altre dia per ordre del Governador civil dimitent Sr. Hinojosa, foren llensadas al mar quatre caixas plenas de fotografias pornogràficas, de las que denuncia y recull la respectable (?) Associació de *La Fulla*.

Aquesta mida sembla qu' ha introduhit l' alarma en algunas familias.

En opinió de molta gent de la classe de beyatos, lo remey será pitjor que la enfermetat, perque 'ls peixos, al contemplar aquellas figuras temptadoras y al veure aquelles poses mes ó menos académicas, s' pervertir n' y la immoralitat s' escampará com taca d' oli entre 'ls habitants de las regions submarinas.

Molts carrinclons mascles y famellas ja están tremolant al considerar los terribles estragos que farán las fotografias verdas entre 'ls castos llussos ó las pudibundas tunyinas.

¡Calculin; calculin quin horror si las sardinas se 'ns tornan lúblicas!... ¿Qué menjarem donchs aquesta Quaresma?

En efecte!... E, deplorable
qu' aixó s' hagi fet aixís,
perque la sardina lública
costa un xiquet de pahir.

✱

Además de *El Liberal* de Madrid que dins de pochs dia surtirá á Barcelona ab dos edicions diarias, sembla qu' aviat vindrá á establir impremta en nostra capital fent una ó dugas edicions barceloninas, son contrincant *El Imparcial*. Aixís, aixís... ¡Eramos pocos y parió mi abuela!

Després que se 'n vinguin el *Heraldo* y 'l *Nacional* y 'l *Globo* y aixís successivament.

¡Nada qu' aixó es la Xauxa periódistica!

M' sembla que algú de 'ls periódichs d' aquí, perilla de-
vant d' aquesta irupció de 'ls barbaros rotatius... ¿No 'ls hi sembla aixís don *Ciero* ó donya *Publi*?... ¿No 'ls sembla que hi algú que put á mort?.

✱

La coneguda *Associació de la Premsa* de nostra capital, prepara una funció extraordinaria á fi de arbitrar fondos pera la mateixa.

Dita funció tindrà lloch en lo teatro de Novetats en lo dimecres dia 20 per la tarde y en ella hi pendrán part, casi totas las companyias de nostres teatros.

Lo programa es sumament notable, y está compost de ¡*Pobre porfiado!* per la companyia del Sr. Cuevas; *Cura de moro*, per la del teatro Catalá (Romea); segon acte de *Divorciémonos*, per la de la Sra. Tubau; *El Barquillero*, per la del Catalunya (Eldorado) y lo dialech *Lei, voi, tu*, per la Sra. Vitaliani y Sr. Dus.

Donat lo fi benéfich de la funció y lo escullit del programa, es de esperar que la *Associació* farà un bon negoci.

✱

La *huelga* del gas segueix en lo mateix estat. Los consumidors no flaquejan ni las Companyias afluixan.

Los primers han sapigut que 'l gerent de «*La Catalana*» s' embutxaca anualment un sou de deu mil duros y están decidts á que no contiunhin unas pagas tan escandalosas. Las Companyias, per la seva part, no están disposadas á perdre los grassos dividendos de 'ls accionistas, ni las pagas fabulosas de 'ls seus mangonejadors.

Y en estas disputas...

arriva en Noguera

—l' aixirit versaire

que 'ns acelliena —

y ab los seus gasómetros

de quinze pessetas,

á las Companyias

¡ls hi fa la llesca!

✱

S ha fundat en aquesta Ciutat una «Federació de 'ls Coros de Clavé» en la que segons sembla hi formarán algunas societats corals que no están conformes ab lo modó de proceder de un' altra colectivitat qu' aquí existia, dedicada també al conreu de la música popular.

Desitjem moltes prosperitats á la nova Federació y com las altras entitats de índole consemblant, nos té al seu costat per tot lo que siga fomentar la gran obra del insigne Clavé.

✱

A Torelló, Manlleu y Sant Hipólit sembla que hi ha hagut la seva mica de tremolina.

En algú de 'ls citats pobles sembla que s' han arribat á cop ar las escenas principals del *Germinal* de Emili Zola.

No mes 'ns faltava aixó per acabar d' arrodonir lo pavorós quadro que presenta 'l pervindre d' Espanya.

¡Estém deixats de la má de Deu!... Y per avuy no dihem més.

FRUYTS GUARESMAIS

— Què faria avuy Pauleta, per ser divendres?
— Jo, sardineta....
— Uix no 'm parli de sardina. Ja 'm surt pel coll

— Com es mama, qu' ara sempre menjem bacallà?

— Aixís guanyém la gloria. La gloria sempre va acompanyada d' espinas mal sigan de bacallà.

— Diuhen que faig ulleras y la carota trista
No 'n tinch la culpa jo....
¡La té sols la sardinal!

— Mirat, noya, de mondonguillas de bacallà, no me 'n donguis mes....
— Escalfat y calla... Quan estiguis calent ja 't daré un bon tall.

L. Ribert 1901